

EL FET LINGÜÍSTIC I EL DOCUMENT NOTARIAL

per LLUÍS JOU I MIRABENT

Notari

- I. INTRODUCCIÓ
- II. ELS ARTICLES 148 I 149 DEL REGLAMENT NOTARIAL
- III. LES LLENGÜES OFICIALS I ELS DOCUMENTS NOTARIALS
- IV. LES LLENGÜES NO OFICIALS I ELS DOCUMENTS NOTARIALS
- V. LA DOBLE REDACCIÓ I EL TEXT ÚNIC
- VI. CONCLUSIÓ

I. INTRODUCCIÓ *

L'article 3 de la Constitució de 1978 disposa, com és ben sabut, que «el castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat. (...) Les altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives Comunitats autònomes d'acord amb els seus Estatuts. La riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció».

Aquesta declaració constitucional significa un capgirament en el tradicional ordenament jurídic espanyol, sempre poc respectuós amb el patrimoni cultural que representa la riquesa de diverses llengües i gens generós a l'hora de contemplar el fet de la diversitat lingüística espanyola.

Com a conseqüència, de 1979 ençà s'han dictat diverses normes jurídiques que desenvolupen l'article 3 de la Constitució i que afecten diversos camps de la realitat social, des de l'ensenyament fins als mitjans de comunicació social. Algunes d'aquestes normes afecten els documents notarials. Totes elles procedeixen, però, de Comunitats Autònomes. L'Estat, no n'ha dictada encara cap, tot i que el Reglament Notarial, que conté una determinada regulació de la llengua que cal emprar en aquests documents, ha estat modificat, del 1978 fins ara, quatre vegades.¹

* El present treball és el nucli inicial d'un estudi més aprofundit que actualment estem portant a terme sobre aquesta matèria.

1. R. D. 1689/80, de 24 de juliol; R. D. 1126/1982, de 2 de maig; R. D. 1163/83,

Aquestes notes pretenen fer un breu repàs de la regulació legal del fet lingüístic en relació amb el document notarial, amb una especial atenció a les normes territorials catalanes.

II. ELS ARTICLES 148 I 149 DEL REGLAMENT NOTARIAL

El Reglament Notarial de 2 de juny del 1944, en el seu article 148 disposa que: «*Los instrumentos públicos deberán redactarse necesariamente en idioma español...*»²

Després d'aquesta imperativa i absoluta disposició, els articles 149 i 150 obren una petita porta a l'accés d'altres llengües als instruments públics. L'article 149 fa referència a «lengua o dialecto peculiar» de territoris espanyols i estableix:

«Cuando el documento se otorgue en territorio español en el que se hable lengua o dialecto peculiar del mismo y todos o alguno de los otorgantes sean naturales de aquel territorio sometidos a su derecho foral, el notario, siempre que entienda suficientemente, declarándolo así, el idioma o dialecto de la región, a solicitud del interesado, redactará el instrumento público en idioma español y en la lengua o dialecto de que se trate, a doble columna, para que simultáneamente puedan leerse y apreciarse ambas redacciones, procurando que gráficamente se correspondan en cuanto sea posible, a cuyo efecto deberá tachar las líneas que por ello queden en blanco a la terminación de la columna que resulte menor.»

L'article 150 es refereix a la utilització d'idiomes estrangers i en aquest punt no ens interessa especialment, encara que després hi farem referència.

L'article 149 transcrit, en una interpretació estrictament gramatical, segons el sentit propi de les paraules, exigeix, per tal de permetre la redacció d'un instrument públic a doble columna:

1. Que el document s'atorgui en territori de llengua pròpia diferent a la castellana.
2. Que algun dels atorgats sigui natural d'aquest territori i sotmès al seu Dret Foral.
3. Que el Notari entengui suficientment, i així ho declari, aquest idioma.

El primer requisit impedeix, sembla, que pugui autoritzar-se un document notarial a doble columna, per exemple, a Burgos, Toledo o Saragossa, i

de 30 de març i R. D. 1209/1984, de 8 de juny, sense tenir en compte que s'ha modificat també l'Annex quart, que regula l'exercici de la fe pública en matèria electoral per R. D. 1954/1982, de 30 de juliol.

2. La Llei Orgànica del Notarial, de 28 de maig de 1862, estableix en el seu article 25 que «*Los instrumentos públicos se redactarán en lengua castellana*».

això, encara que els atorgants i el Notari coneixin perfectament el català o el gallec, per exemple, ja que el document no s'atorgarà «en territorio español en el que se hable lengua peculiar...».

El segon, porta a la conclusió que, per exemple, a Guipúscoa o a les zones de Biscaia i Alaba a on no hi ha Dret Foral, i al País Valencià, no seria possible redactar un instrument a doble columna perquè l'atorgant no estaria sotmès al Dret Foral. Porta igualment a la conclusió que un atorgant no sotmès al Dret de Catalunya, per dir un cas, tampoc no podria demanar la redacció a doble columna i en el mateix cas estaria el no natural que hagués adquirit el veïnatge civil català.

El tercer dels requisits porta a entendre que el Notari ha de conèixer l'idioma del país i no seria possible la utilització de traductors o intèrprets.

El fet de ser l'article 149 una norma especial que deroga la general de l'article 148 porta a pensar que la interpretació gramatical estricta, la que acabem d'exposar, és la més adequada a la norma que comentem. Però això, vist avui, és un absurd. Cal interpretar l'article 149 del Reglament Notarial també en relació amb el seu context, amb els antecedents històrics, i amb la realitat social del temps en què s'ha d'aplicar.

Els antecedents històrics donen un argument favorable a una interpretació més àmplia. El fet de ser el Reglament de l'any 1944, època en què les llengües no castellanes eren proscrietes no tan sols de l'ús oficial, sinó de la vida pública del país fins a extrems grotescos, i que el Reglament esmentat reculli el fet plurilingüe de l'Estat espanyol sembla una mostra de tolerància que ha de permetre, per comparació, no fer interpretacions massa estrictes.

Pel que fa al context, el propi article 150 del Reglament Notarial permet una interpretació més àmplia dels requisits del 149.

Efectivament, l'article 150 no posa cap límit territorial a la utilització de la doble columna per a llengües estrangeres dins de l'Estat espanyol. Si una escriptura pot redactar-se en castellà i anglès en qualsevol lloc d'Espanya, per què no ha d'aplicar-se el mateix criteri per al gallec, l'euskera o el català? La doble columna pot utilitzar-se, doncs, fora del territori on «se hable lengua o dialecto peculiar». Tampoc l'article 150 exigeix que l'estranger que demana la redacció a doble columna estigui sotmès al seu Dret Propi, ni que sigui nascut en el país on es parla l'idioma pel qual demana la doble columna. Un italià d'origen, ciutadà dels Estats Units, pot demanar la redacció en italià, per posar un exemple. Tampoc és lògic, doncs, fer diferent tracte a espanyols. Per fi, l'article 150 permet, si el Notari no coneix l'idioma estranger, utilitzar intèrprets que faran la traducció. També tractant-se de llengües espanyoles no castellanes ha de ser aplicable aquest criteri.

El Reglament Notarial conté una regulació pensada en un règim d'idioma oficial únic, imprescindible per a la validesa del document notarial. La situació actual és, però, ben diferent.

III. LES LLENGÜES OFICIALS I ELS DOCUMENTS NOTARIALS

Quina és la raó última de la regulació del fet lingüístic en el Reglament Notarial i, en general, en l'Ordenament jurídic espanyol? ¿Per què unes normes jurídiques que regulen determinats tipus de documents (en el cas que ens ocupa, els notarians), han de fer referència a la llengua que cal emprar? Històricament la raó d'aquesta regulació ha estat sempre, i el cas espanyol és ben clar, per a imposar en l'ús oficial una llengua, per a foragitar-ne una altra. Això féu el Decret de Nova Planta de 1716 per a la documentació judicial. Això féu per a la documentació notarial l'article 25 de la Llei Orgànica del Notariat de 28 de maig del 1862 en establir que «*Los instrumentos públicos se redactarán en lengua castellana*», i a això tendeix l'article 148 del Reglament Notarial, sense que l'esclatxa que el 149 obre a l'ús d'altres llengües alteri l'esquema establert. Tot al contrari. Diríem que l'article 149, en exigir la doble columna, i l'article 253, en permetre que els Notaris, per testimoni i responent de la fidelitat de la traducció, tradueixin al castellà documents no redactats en aquest idioma, són instruments que permeten, partint d'una realitat social no sempre castellanoparlant, fer aparèixer la llengua castellana en un document inicialment ni redactat ni volgut en castellà.

Dit d'altra manera: la legislació espanyola, quan indica que els documents notarians han de redactar-se en castellà, ho fa per evitar que es redactin en català, gallec o euskera. Quan permet la utilització d'aquests darrers, ho fa per assegurar-se, d'una manera o altra, una traducció castellana.

Ara bé: la Constitució de 1978 altera, com hem dit, d'una manera radical el tractament que del fet lingüístic peninsular ha de fer l'ordenament jurídic espanyol. A partir d'ara, unes normes que s'adreçaven a aconseguir una uniformitat lingüística, s'han d'adreçar a garantir la pluralitat. I, atès que la Constitució estableix una llengua oficial a tot l'Estat, i altres que ho són només a determinades Comunitats Autònomes d'acord amb els seus Estatuts, caldrà que tendeixin també a evitar conflictes, o, si aquests es produïen, a solucionar-los.

La Constitució de 1978 possibilita, d'altra banda, l'existència d'autonomies territorials amb capacitat normativa. Des del punt de vista idiomàtic, la Constitució estableix, com a requisit previ al reconeixement de l'oficialitat d'una llengua diferent a la castellana, que el País que la té com a pròpia assoleixi l'Autonomia per mitjà d'un Estatut. I, d'acord amb l'article 3 de la Constitució, diversos Estatuts d'Autonomia han declarat l'oficialitat de llengües pròpies. Així, el català és oficial a Catalunya, a les Illes Balears i, amb el nom de «llengua valenciana», al País Valencià; l'euskera és oficial al País Basc i, amb el nom de «*vascuence*», a les zones de Navarra que determini una Llei Foral Navarresa; i el gallec és oficial a Galícia.³ Només els Estatuts

3. Pel que fa al català, resulta així de l'article 3 de la L. O. 4/1979, de 18 de desembre (Estatut d'Autonomia de Catalunya); de l'article 7 de la L. O. 5/1982, d'1 de juliol (Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana); i de l'article 3 de la L. O. 2/1983,

d'Autonomia podien declarar oficials aquestes llengües d'acord amb l'article 3 de la Constitució. I, d'acord amb els respectius Estatuts i amb la pròpia lògica constitucional, només les institucions d'autogovern d'aquests països autònoms poden regular l'ús oficial d'aquestes llengües. Declarada oficial la llengua pròpia d'un país, la qüestió idiomàtica, en principi, no requereix una normativa que reguli el seu ús. L'existència, però, de dues llengües oficials en un mateix territori i per a una mateixa població, és font de conflictes, i allà on apareix el conflicte ha d'aparèixer la norma jurídica per a solucionar-lo. Per això, i també per fer la balança a segles de prepotència lingüística i jurídica del castellà, han estat necessàries diverses lleis territorials de normalització lingüística. Gairebé totes elles fan alguna referència al document notarial que procurarem ordenar seguidament. La llei basca, no tracta el tema. Sí que ho fan la catalana, la gallega i la valenciana. La llei catalana ha estat desenvolupada, a més, per a la concreta qüestió dels documents noterials pel Decret 125/1984, de 17 d'abril (Justícia) pel qual es regula l'ús de la llengua catalana en les escriptures públiques.⁴

Atès que la normativa catalana és la més completa, i atès també que les altres s'inspiren clarament en la catalana, intentarem resseguir-la.⁵ Estableix:

1. Que la redacció de la matriu es farà en la llengua oficial que l'atorgant escollirà i, si hi ha més d'un atorgant, en la que aquests acordaran (art. 10 de la Llei i 1 del Decret). En el mateix sentit es pronuncien les lleis gallega i valenciana.

2. Que si no hi ha acord quant a la llengua, l'escriptura s'atorgarà en ambdues llengües oficials, sense que calgui emprar el sistema de doble columna. També s'atorgarà en ambdues llengües per voluntat conjunta de tots els atorgants (art. 2 del Decret). Aquesta posició és clarament adoptada per la llei gallega i es desprèn de la valenciana, si bé entenem que, per manca de norma pròpia, en aquests territoris regeix supletòriament el Reglament Notarial i s'haurà de redactar l'instrument a doble columna.⁶

de 25 de febrer (Estatut d'Autonomia de Balears). Pel que fa a l'euskera, resulta de l'article de la L. O. 3/1979, de 18 de desembre (Estatut d'Autonomia del País Basc) i de l'article 9 de la L. O. 13/1982, de 10 d'agost (de Millorament del Fur de Navarra). Pel que fa al galleg, resulta de l'article 5 de la L. O. 1/1981, de 6 d'abril (Estatut d'Autonomia de Galícia).

4. Aquestes lleis territorials són:

— Llei 10/1982, de 24 de novembre (País Basc), bàsica de normalització de l'Euskera.

— Llei 7/1983, de 18 d'abril (Catalunya), de normalització lingüística a Catalunya.

— Llei 3/1983, de 15 de juny (Galícia), de normalització lingüística.

— Llei 4/1983, de 23 de novembre (Generalitat Valenciana), d'ús i ensenyament del valencià.

5. Vegeu per a una idea bàsica del tema de la llengua en l'àmbit oficial en la llei catalana: PUIG SALELLAS, Josep M.: «La Llei de Normalització Lingüística a Catalunya i l'àmbit oficial», *Revista de Llengua i Dret* (1984), núm. 3, ps. 11-33.

6. Com assenyala Puig Salellas (*op. cit.*), en el cas d'actes en les quals una persona

3. Que en tots els casos els fedataris públics han d'expedir en castellà les còpies que han de tenir efecte fora dels territoris en què el català és idioma oficial (art. 10 de la Llei). En el mateix sentit es pronuncia la llei Valenciana, encara que obliga a la traducció castellana sempre que el document hagi de tenir efectes fora del territori valencià. Una solució similar ha adoptat la Llei estatal 34/1984,, de 6 d'agost, de Reforma Urgent de la Llei d'Enjudiciament Civil en la seva Disposició Transitòria Quarta, que estableix que «*los documentos redactados en el idioma propio de una Comunidad Autónoma, sólo deberán ser traducidos al castellano si las actuaciones tienen lugar o han de surtir efecto fuera de su territorio...*».⁷ La llei gallega no fa menció de les còpies.

4. Que en la resta dels casos (és a dir, quan el document hagi de tenir efectes dins de territoris en què el català és oficial) el Notari ha de lliurar la còpia en l'idioma que solliciti l'interessat (art. 10 de la Llei). Quan una escriptura estigui redactada en les dues llengües oficials, les còpies podran expedir-se reproduint els dos textos o solament aquell que determini la persona a favor de la qual s'expedeixi (art. 4 del Decret). La traducció, la farà el Notari sota la seva responsabilitat. En el mateix sentit la llei valenciana, llevat de l'autorització a expedir còpia en un sol text.⁸

5. En les testimoniances que calgui expedir per imperatiu de la llei en l'altra llengua oficial de l'emprada a l'escriptura matriu o en documents units, es farà constar el seu caràcter de traducció, feta sota la responsabilitat del Notari autoritzant, sense perjudici que es faci ús dels mitjans de traducció oficial. La testimoniança traduïda que s'expedeixi per primera vegada serà protocolitzada pel Notari autoritzant i les successives testimoniances que es lliurin en la mateixa llengua seran transcripció fidel d'aquella (art. 5 del Decret). Cap altra norma territorial conté una disposició similar.

Els quatre primers punts no mereixen, crec, altres explicacions. El punt cinquè, en canvi, de caràcter purament instrumental, ens mereix una sèrie de qüestions:

a) Parla de testimoniances, quan les altres normes del Decret ho fan de còpies. Una testimoniança o testimoni és un document notarial que conté una còpia total o parcial lliurada per un Notari de documents que no siguin

diferent al requirint hagi de fer manifestacions, aquesta tindrà dret d'elecció lingüística. Hi ha, però, una elecció successiva que no crea col·lisió en la redacció de l'instrument.

7. En aquest punt, la norma estatal regula l'ús de les llengües pròpies (cal entendre oficials?) de Comunitats Autònomes *fora del territori on són oficials* (o pròpies).

8. Com indica PUIG SALELLAS (*op. cit.*), la legislació normalitzadora ha aprofitat l'autorització de l'article 253 del Reglament Notarial perquè els Notaris tradueixin per testimoni documents no redactats en castellà responnent de la fidelitat de la traducció, i ha ampliat el seu camp del testimoni a la còpia. Això obliga que el notari resident a una Comunitat autònoma amb llengua oficial pròpia hagi de conèixer aquesta llengua.

escriptures matrius autoritzades per ell o pels seus antecessors en el protocol (art. 251 del Reglament Notarial). Es refereix la norma que ens ocupa a testimoniances? És clar que un ciutadà que té en el seu poder la còpia d'una escriptura en català pot anar a qualsevol Notari per obtenir, d'acord amb l'article 253 del Reglament Notarial, la corresponent traducció i que el Notari pot fer-la sempre que no tingui al seu càrrec el protocol del qual forma part la matriu corresponent. Ha de protocolitzar el Notari en aquest cas la traducció? Entenem que no, i que l'article 5 del Decret es refereix només a còpies traduïdes. Dit d'altra manera: només caldrà protocolitzar la primera còpia traduïda, però no les testimoniances. Interpretar d'altra manera l'article 5 del Decret podria comportar que protocols de diversos Notaris continguin traduccions amb matisos diversos d'un mateix document, que és el que precisament vol evitar el Decret.

b) La protocolització es farà, entenem, a través d'una acta de protocolització de les recollides a l'article 214 del Reglament Notarial, i s'haurà de posar en relació amb la matriu traduïda per mitjà de la nota prevista a l'article 244 del Reglament. Això encareix considerablement la còpia traduïda.

c) En el cas que la traducció sigui posterior en diversos anys a la matriu, podrà donar-se el cas que aquesta sigui ja a l'arxiu general de protocols d'acord amb l'article 291 del Reglament, de manera que hi haurà un Notari competent per lliurar còpies en una llengua i un altre per a lliurar-les en l'altra llengua.

d) La norma que ens ocupa es refereix a «Testimoniances que calgui expedir per imperatiu de la llei». És a dir: 1) quan el document ha de tenir efecte en territori on el català no és oficial; i 2) quan la part interessada demani la còpia en l'altre idioma oficial del que està redactada la matriu.

e) Per fi, una qüestió de Dret Transitori, aplicable en conjunt a tota la legislació normalitzadora. Pot exigir-se ara, l'any 1985, una còpia en català d'una escriptura autoritzada, per exemple el 1955 només en castellà? O, per contra, el dret d'elecció lingüística només s'estén al període de vigència de l'Estatut? Sembla raonable optar per la primera solució, ja que la declaració d'oficialitat del català no significa la seva «Creació ex-novo», sinó el seu reconeixement. A més, la còpia es lliura en vigència de la llei.

IV. LES LLENGÜES NO OFICIALS I ELS DOCUMENTS NOTARIALS

A l'Estat espanyol hi ha territoris on es parla «llengua o dialecte peculiar» que no són oficials. Es tracta del català i la fabla a l'Aragó, el bable a Astúries i l'aranès a Catalunya (llengües que segons els respectius Estatuts

d'Autonomia seran objecte d'especial respecte i protecció),⁹ o del gallec a Castella-Lleó; el bable a Castella-Lleó, Cantàbria, o l'arab a Ceuta i Melilla (llengües ni tan sols recollides en els seus Estatuts).

En aquests territoris per a aquestes llengües, i per a les llengües oficials fora dels territoris en què ho són, caldrà aplicar l'article 149 del Reglament Notarial per a introduir la llengua peculiar, i mai no serà possible la redacció només en llengua no oficial. La diversitat de llengües oficials a l'Estat permet, però, que el document es redacti en llengua no oficial i en una qualsevol de les llengües oficials del territori on s'atorgui el document. Per exemple, a Catalunya, pot redactar-se un document notarial a doble columna en gallec i català o en gallec i castellà, a elecció dels atorgants. El mateix succeeix amb l'aranès. Les escriptures públiques i altres instruments notariais es podran redactar a doble columna en català i aranès o en castellà i aranès. En tots aquests casos, el Reglament Notarial s'aplica com a Dret Supletori.

El diferent tractament que una mateixa llengua té en ocasions en diversos llocs del seu domini lingüístic ofereix una situació certament curiosa: per exemple, un ciutadà catalanoparlant de Fraga, de Maella o de Tamarit de Llitera no pot atorgar el seu testament només en català a la Notaria del seu poble, i sí, en canvi, si es trasllada a Lleida.

V. LA DOBLE REDACCIÓ I EL TEXT AUTÈNTIC

Hem vist fins aquí que actualment l'instrument notarial ha de redactar-se, ordinàriament, en una sola llengua, és a dir, la llengua oficial del lloc de l'atorgament, o en una de les llengües oficials d'aquest lloc si són dues.

Hí ha casos, però, en què pot redactar-se en dues llengües: una oficial i una que no ho és (és el cas subsumible en la regulació del Reglament Notarial aplicable bé directament en territoris en que l'única llengua oficial és

9. L'Estatut d'Autonomia de Catalunya (L. O. 4/1979, de 18 desembre), en el seu article 3.4, disposa que «La parla aranesa serà objecte d'ensenyament i d'especial respecte i protecció». L'Estatut d'Autonomia d'Astúries (L. O. 7/1981, de 30 de desembre), en el seu article 4, declara que «*El bable gozarà de protecció. Se promoverá su uso, su difusión en los medios de comunicación y su enseñanza, respetando en todo caso las variantes locales y la voluntariedad de su aprendizaje*». L'Estatut d'Autonomia d'Aragó (L. O. 8/1982, de 19 d'agost), en el seu article 7, estableix que «*Las diversas modalidades lingüísticas de Aragón gozarán de protección como elementos integrantes de su patrimonio cultural e histórico*».

Sobre l'aranès, pot veure's: LAMUELA, Xavier: «Política lingüística a la Vall d'Aran: les regles del joc», *Revista de Llengua i Dret* (1984), núm. 3, ps. 59-64; per al bable, GARCÍA ARIAS, Xosé Lluís: «La lengua Asturiana en la Administración», *Revista de Llengua i Dret* (1983), núm. 2, ps. 137-139. Per al català a l'Aragó, QUINTANA, Artur: «El marc legal del català a l'Aragó», *Revista de Llengua i Dret* (1983), núm. 2, ps. 141-145. Pel que fa a la fabla d'Aragó, vegeu: NAGORE LAÍN, Francho: «Notas sobre el uso administrativo del aragonés», a *Revista de Llengua i Dret* (1983), núm. 2, ps. 97-110.

el castellà, bé supletòriament en altres territoris); o en dues llengües oficials (per manca d'acord quant a la llengua entre els atorgants o per voluntat conjunta d'aquests en aquest sentit).

En el cas de doble redacció sorgeix el problema (tractant-se de llengües romàniques més aviat teòric) de determinar quin text ha de prevaler en el cas que entre els dos hi hagi alguna discrepància.

Quan el conflicte es planteja entre un text en llengua oficial i un en llengua no oficial, la solució, a nivell teòric, sembla clara: ha de prevaler la llengua oficial, i això encara que aquesta s'hagi utilitzat exclusivament per impossibilitat legal d'usar únicament la no oficial. És, per exemple, el cas de dos aranesos que, a la Vall d'Aran, contracten en aranès i en català. Ells han format la seva voluntat en aranès. El text català (o el castellà) es fruit únicament d'una imposició legal. La lògica comporta l'acceptació del text aranès, però jurídicament, la llengua oficial ha de prevaler sobre la que no ho és, i, en conseqüència, el català (o castellà) sobre l'aranès. És el mateix cas del català a Fraga o a Vall-de-roures, de l'àrab a Ceuta o a Melilla, del bable a Gijon o a Somiedo...

Quan el conflicte es planteja entre dos textos oficials, la qüestió és més complexa. El Decret del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya 125/84, de 17 d'abril, en el seu article 3, dóna unes regles per a solucionar el possible conflicte, que analitzarem després. Abans voldríem escatir la naturalesa jurídica d'una norma legal com aquesta. ¿És una norma reguladora de l'instrument públic? És una norma d'interpretació de voluntat negocial? És una norma purament de normalització lingüística?

Sembla clar que no és una norma reguladora de l'instrument públic. Les normes que regulen l'instrument públic no tenen res a veure amb l'idioma que cal emprar. Poden establir pautes formals (marges en el paper, ús d'abreviatures, etc.), però l'ús de la llengua no és una formalitat. És un dret lingüístic. Per tant, la norma en qüestió és, sobretot, una norma reguladora de drets lingüístics personals.

Podria considerar-se com a norma d'interpretació d'una voluntat negocial, però això només superficialment. És cert que aquesta norma pretén solucionar un cas de discrepància entre interpretacions d'un mateix document. Però no entre voluntats, sinó entre llengües. Regula, doncs, una interpretació adjectiva. Només determina que en cas de discrepància entre textos, un ha de prevaler sobre l'altre i és sobre el que ha de prevaler que, si es produïa una nova discrepància quant a la interpretació, caldrà fer entrar en joc les normes d'interpretació de la voluntat.

Queda clar, doncs, a la nostra manera de veure les coses, que la norma que determina quin ha de ser el text autèntic és una norma de les de normalització lingüística.¹⁰

10. L'article 3 del Decret ha provocat un conflicte positiu de competència entre el Govern de l'Estat —que l'ha plantejat— i el de la Generalitat. (Conflicte positiu número 649/1984, admès a tràmit pel Tribunal Constitucional el 30 d'agost del 1984). Si la norma en qüestió fos simplement reguladora de l'instrument públic o notarial, sembla-

Vist això, podem passar a transcriure l'article 3 del Decret que ens ocupa, i que diu:

«Si sorgeix algun dubte d'interpretació de les escriptures públiques atorgades en ambdues llengües oficials, prevaldrà el text en la llengua que els propis atorgants hagin estipulat a l'escriptura. Si no hi ha cap estipulació al respecte caldrà atènyer-se a les següents regles:

a) Prevaldrà el text en l'idioma català quan tots o la majoria dels atorgants resideixin a Catalunya en el moment de l'atorgament.

b) En cas contrari, és a dir, quan tots o la majoria dels atorgants resideixin fora de territori català, prevaldrà el text castellà.

c) En cas que resideixin dins i fora de territori català un mateix nombre d'atorgants, prevaldrà el text castellà sempre que algun o alguns dels atorgants que resideixen fora de Catalunya manifestin el seu desconeixement de la llengua catalana i la seva voluntat de prevalença del text castellà. En cas de no constar aquests extrems prevaldrà el text català.»

La llengua que preval és, doncs, la que pacten els interessats. La solució és lògica i redueix els casos de conflicte pràcticament als de doble text per manca d'acord entre els interessats, ja que, si es redacta l'escriptura en dues llengües pel seu acord, no serà difícil pactar quina llengua ha de prevaler.

A manca d'acord, el Decret dóna prevalença al text català si la majoria dels atorgants resideixen a Catalunya en el moment de l'atorgament. En principi, la solució sembla lògica. La llengua catalana, a més de ser oficial a Catalunya, és la llengua pròpia del país, i, per tant, en cas de conflicte insoluble, ha de prevaler. A més, és coherent amb altres disposicions de la Llei de Normalització Lingüística, tals com els articles 5.1, 6.1 i 12 especialment.

Volem acabar aquestes reflexions remarcant que entre castellà i català la qüestió del conflicte entre textos és bàsicament teòrica, especialment si es té en consideració la formació jurídica i lingüística del notariat català.

ria clara la competència de l'Estat. Però aleshores, per què el conflicte s'ha plantejat en relació amb aquest article i no amb els altres del Decret? Per què contra ell i no contra els articles 10, 8 i 13, respectivament, de les Lleis de normalització lingüística de Catalunya, Galícia i País Valencià? Si es tracta d'una norma d'interpretació de voluntat negocial, la competència de la Generalitat és clara, perquè seria una norma de Dret Civil similar a les dels articles 112 a 114 de la Compilació del Dret Civil de Catalunya o a les dels articles 1281 a 1289 del Codi Civil. Si la seva naturalesa és, com creiem, la d'una norma lingüística, reguladora de drets, la competència de la Generalitat és també clara, perquè està obligada a crear les condicions que permetin igualar català i castellà com a llengües oficials a Catalunya. Cal remarcar que l'Advocat de l'Estat, en el recurs indicat, considera competent l'Estat en base al fet que la norma impugnada afecta: 1) l'aplicació i l'eficàcia de les normes jurídiques (!!!) i, 2) l'ordenació dels instruments públics.

D'altra banda, no deixa de ser curiós que el Govern de l'Estat es declari competent per a establir una regulació que en cinc anys no ha establert. La competència serveix només per a evitar que altres assagin solucions?

CONCLUSIÓ

Hem intentat analitzar en aquest treball algunes qüestions a l'entorn de la llengua que cal emprar en els instruments públics i les normes jurídiques que la determinen. Com a conclusions diríem que:

a) Les normes que assenyalen quina llengua cal utilitzar en el document notarial no són pròpiament de Dret Notarial o reguladores de l'instrument públic, sinó reguladores de drets lingüístics.

b) En Comunitats Autònomes que tenen una llengua pròpia declarada oficial pel seu Estatut d'Autonomia, són els òrgans propis de la Comunitat Autònoma els únics competents per a regular qüestions lingüístiques, sempre d'acord amb la Constitució i el respectiu Estatut, que assenyalen que el castellà és oficial a tot l'Estat.

c) En les Comunitats Autònomes amb idioma oficial únic, és competent l'Estat per a regular les qüestions lingüístiques, respectant igualment la Constitució i els Estatuts, que declaren que la pluralitat lingüística és un patrimoni cultural que cal protegir i que hi ha altres llengües, a més del castellà, oficials a Espanya.

d) Els òrgans propis de Comunitats Autònomes que en els seus Estatuts declaren que determinada llengua pròpia ha de ser objecte de protecció (Astúries, Aragó, Catalunya) poden afavorir l'ús d'aquestes llengües pel sistema de doble text.

e) La normativa de l'Estat en la matèria, avui continguda en el Reglament Notarial, és supletòria de la de les Comunitats Autònomes.

I, dit això, veiem que:

I. L'Estat no ha regulat encara de cap manera l'ús de les llengües no castellanes en l'instrument notarial, i el Reglament Notarial continua establint que «LOS INSTRUMENTOS PÚBLICOS DEBERÁN REDACTARSE NECESARIAMENTE EN IDIOMA ESPAÑOL» i el seu article 149 regulant de manera restrictiva l'ús d'una segona llengua al costat de la castellana.¹¹

II. Algunes Comunitats Autònomes amb llengua diferent de la castellana declarada oficial han regulat l'ús de les llengües oficials en l'instrument públic d'acord amb el principi de lliure elecció per l'atorgament, i han asse-

11. Podia haver-se aprofitat alguna de les reformes del Reglament Notarial per a alterar el «necesariamente en idioma español» de l'article 148 del Reglament Notarial i substituir-lo per un «en uno de los idiomas oficiales del lugar del otorgamiento»; i per substituir l'expressió «dialecto peculiar» de l'article 149 per la de «lenguas no oficiales».

nyalat la necessitat de redacció en ambdues llengües per manca d'acord entre atorgants, i de l'expedició de còpia en castellà quan el document ha de sortir del territori on la llengua és oficial.

III. La normativa catalana és la més extensa i completa sobre el tema, però té punts obscurs pel que fa a la regulació de l'expedició de còpies traduïdes i no planteja per a res el cas concret de l'aranès.

Belmonte de Miranda (Astúries), gener de 1985